LAUSUNTO 8.3.2018
Eki Karlsson

Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Viite: Ympäristövaliokunnan asiantuntijakutsu 2.3.2018

Asia: Ympäristövaliokunnan lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yksityistielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi HE 147/2017

Suomen Latu on valtakunnallinen ulkoilujärjestö, jossa on noin 84 000 jäsentä. Tavoitteemme on, että jokainen löytää itselleen sopivan tavan liikkua luonnossa. Luonnon virkistyskäytöllä ja ulkoilulla on merkittäviä hyvinvointivaikutuksia yksilöille ja edelleen kansantaloudelle.

Lähes kaikki suomalaiset ulkoilevat. Tavallisimmat ulkoilulajit ovat kävely, pyöräily, hiihto ja ratsastus. Marjastus, sienestys, metsästys ja kalastus ovat suosittuja harrastuksia.

Yksityistiet muodostavat pituudeltaan suurimman tieliikenneväylien ryhmän. Erityisesti taajamien ulkopuolella yksityisteistä ja luonnonpoluista rakentuu merkittävä asukkaiden arkiliikuntaa ja -ulkoilua palveleva verkosto. Yksityisteillä on metsäalueiden saavutettavuuden näkökulmasta merkitystä myös mm. luonnontuotteiden keräilylle ja luontokohteisiin pääsylle.

Suomen Latu tarkastelee yksityistielakia ainoastaan ulkoilun ja luonnon virkistyskäytön edellytysten näkökulmasta. Kiitämme lainvalmistelutyön aikana toteutettua ulkoilujärjestöjen kuulemista ja lausumme seuraavaa.

Lain tavoitteet

Suomen Ladun näkemyksen mukaan lakiesitys vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin. Pykälien otsikointi ja järjestäminen kokonaisuuksiin selkeyttää lain käyttöä. Selkeys on tarpeen, koska yksityistielakia käyttää ja soveltaa valtava määrä tiekuntien osakkaita ja maallikoita.

Jokamiehenoikeudet (28 §)

Mahdollisuus liikkua jokamiehenoikeudella yksityistiellä pysyy lakiesityksen mukaan nykyisellään. Suomen Latu kiittää, että asia on huomioitu selkeästi lain perusteluissa, pykälässä ja pykälän perusteluissa.

On tärkeää, että satunnainen, kunnossapitokustannuksia nostamaton kulkeminen luontokohteelle on mahdollista myös moottoriajoneuvolla. Tämä on keskeistä jokamiehenoikeuden käytön toteutumiselle.

Ulkopuolisten oikeus käyttää yksityistietä (28 §)

Esityksen mukaan ulkopuolisten on lähtökohtaisesti saatava lupa yksityistien käytölle ja tällaisesta käytöstä voidaan periä maksu. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan tarvittaisi toimintaan, joka ei selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia.

Ulkopuolinen satunnainenkin tien käyttö voi lisästä sorakerroksen kulumista, tien tasaustarvetta tai liukkauden torjunnan tarvetta.

Suomen Latu esittää, että kunnossapitokustannusten nousun tai lisääntyneen kunnossapitotarpeen tulisi olla todennettavissa. Luvanvaraisuuden tai maksun määräytymisessä on keskeistä myös se, kuka määrittää esim. lisääntyneen soraistuksen tai suolauksen tarpeen. Ulkopuolisten tienkäytöstä ei pidä muodostua perustaa tien ylikunnossapidolle.

Liikenteen ohjaaminen yksityistielle, käyttömaksut 38 §

Lain perustelutekstissä todetaan, että *”Pykälässä säädettäisiin yksityistielain mukaisista muiden kuin tieosakkaiden tien käytöstä maksettavista käyttömaksuista. (…). Käyttömaksu voitaisiin sopimuksen mukaan määrätä toimijalle, kuten yhteisölle, kunnalle tai valtiolle tilanteessa, jossa ne ohjaavat liikennettä yksityistielle.”*

Kysymys ohjaamisesta on keskeinen luonnon virkistyskäytön mahdollisuuksista kertomiseksi.

Suomen Latu esittää, että lain perusteluissa tulisi tarkemmin kuvata, mitä liikenteen ohjaaminen yksityistielle tarkoittaa ja että 38 § tulee lukea yhdessä 28 § (jokamiehenoikeudet) kanssa. Lisäksi näkemyksemme mukaan luontokohteista kertomista tai karttatiedon tai esim. pyöräilyn reittijälkitiedon jakamista ei tule pitää laissa tarkoitettuna liikenteen ohjaamisena.

Liikennemerkkien asettaminen (25 §)

Yksityistielaissa säädetään, että tien pitäjä asettaa tielle tarvittavat liikenteenohjauslaitteet, joihin luetaan myös liikennemerkit. Liikenteen ohjauslaitteelle on saatava kunnan suostumus.

Luonnonsuojelulain 5 luvun 36 §:ssä on säädetty, että jokamiehenoikeuden rajoittavien taulujen asettaminen maa- ja vesialueelle ilman lakiin nojautuvaa perustetta on kielletty.

Suomen Latu muistuttaa, että jos liikenteenohjauslaitteella estetään tai kielletään jokamiehenoikeudella liikkuminen yksityistiellä, liikenteenohjauslaitteen asettamiseen tulee olla lakiin nojautuvat perusteet ja siihen tarvitaan lupamenettely.

Suomen Latu esittää, että on tarpeen informatiivisesti toistaa vastaava säännös myös yksityistielaissa. Säännöksen rikkomista koskeva rangaistussäännös on luonnonsuojelulaissa, jolloin mahdolliset rikkomukset käsitellään luonnonsuojelulain mukaisesti.

Merkillepantavaa on, että yksityisteillä käytetään yleisesti esimerkiksi “ajoneuvolla ajo kielletty” -merkkiä, joka kieltää myös pyöräilyn. Pyöräily kuuluu jokamiehenoikeuteen ja sen rajoittaminen on mahdollista vain harvoin. Useimmiten jokamiehenoikeudella liikkumista koskeville kielloille ja sitä osoittaville liikennemerkeille ei ole pätevää perustetta.

Avustetut tiet (85 §)

Lakiesityksen mukaan valtion-, maakunnan tai kunnan avustustakin saavat tiet voidaan sulkea tai niiden käyttöä rajoittaa muulta kuin tieosakkaiden liikenteeltä, jos muiden kuin tieosakkaiden liikenteestä aiheutuu huomattavaa haittaa. Kunnan tulisi pyytää maakunnalta lausunto ennen mahdollisen suostumuksensa antamista, koska kyse voi olla myös maakunnan jakamasta avustuksesta.

Yksityisteillä on huomattavan paljon puomeja. Puomit eivät estä jokamiehenoikeuden käyttöä.

Suomen Ladun näkemyksen mukaan puomin asettamiselle muualle kuin maanomistajan omalla maalla kulkevalle omalle tielle pitäisi olla hallituksen esityksessä mainittua vahvemmat perusteet. Kunnan tai valtion avustusta saavien teiden käyttöä ei tule rajoittaa ja teiden sulkeminen kokonaan muilta kuin tieosakkailta ei tulisi olla mahdollista.

Suomen Latu painottaa, että merkittävien yksityisteiden ulkopuolisten käyttäjätahojen ja tiekuntien kouluttamista hyviin käytänteisiin ja molempien etuja kunnioittavaan käytökseen tulisi myös kehittää. Näin vältyttäisiin monilta turhilta riidoilta.

SUOMEN LATU

Toiminnanjohtaja, Eki Karlsson, puh. 044 328 3286